

Šestnáctého srpna 1968 mi náhoda vložila do rukou knihu jistého abbé Valleta nazvanou *Le manuscrit de Dom Adson de Melk, traduit en français d'après l'édition de Dom J. Mabillon* (Aux Presses de l'Abbaye de la Source, Paris 1842). Tato kniha, opatřená vskutku jen skrovnými historickými údaji, o sobě tvrdila, že je věrným překladem rukopisu ze XIV. století, který objevil v klášteře v Melku velký vědec století sedmnáctého, jemuž vděčíme za dějiny benediktinského řádu. Tímto drahocenným objevem (mým vlastním, to znamená v pořadí třetím) jsem se těšil, když jsem v Praze čekal na osobu, která mi byla drahá. Šestého dne sovětské oddíly vtrhly do tohoto nepříznivě osudu pronásledovaného města. Naštěstí se mi podařilo odjet přes hranici do Lince a odtamtud do Vídně. Tam jsme se konečně sešli a společně vyrazili proti proudu Dunaje.

Strášílivý příběh Adsona z Melku mě okouznil, vzrušil a do té míry uchvátit, že málem na jeden záprah jsem si jej přeložil do několika velkých sešitů z Papeterie Joseph Gilbert, do kterých se měkkým perem tak dobře píše. Mezitím jsme dorazili k Melku, kde stále ještě v zákrutu řeky strmý překrásný *Stift*, během staletí několikrát opravovaný. Jak čtenář už jistě tuší, v tamější klášterní knihovně nebyla po Adsonově rukopise stopa.

Do Salcburku jsme nedorazili, stačila jedna tragická noc v malém hotýlku na břehu Mondsee a naše cestovní idyla vzala náhle konec. Osoba, s níž jsem cestoval, odešla a vzala si s sebou knihu abbé Valleta, ne ve zlém úmyslu, spíš proto, že náš vztah skončil velice náhle a zmateně. Zůstalo mi pár sešitů popsaných mou vlastní rukou a velice prázdno v srdci.

Několik měsíců poté jsem se v Paříži rozhodl dovést své pátrání do konce. Z té trochy údajů, které francouzské vydání obsahovalo, mi zůstal výjimečně podrobný a přesný odkaz na pramen:

VETERA ANALECTA, Sive COLLECTIO VETERUM ALIQUOT OPERUM & Opusculorum Omnis Generis, Carminum, Epistolarum, Diplomatum, Epitaphiorum, & CUM ITINERE GERMANICO, Adnotationibus & aliquot disquisitionibus R.P.D. Joannis Mabillon, Presbyteri ac Monachi Ord. Sancti Benedicti e Congregatione S. Mauri. – NOVA EDITIO, Cui accessere MABILONII Vita & aliquot opuscula, scilicet Dissertatio de PANE EUCHARISTICO, AZYMO ET FERMENTATO, ad Eminenti-ss. Cardinalem BONA. Subjungitur opusculum ELDEFONSI Hispaniensis Episcopi de eodem argumento ET EUSEBII Romani ad THEOPHILUM Gallum epistola, DE CULTU SANCTORUM IGNOTORUM. Parisiis, apud Levesque, ad Pontem S. Michaelis, MDCCXXI, cum privilegio Regis.

Vetera analecta jsem v knihovně Sainte Geneviève našel sice hned, k mému velkému překvapení se však údaje ve dvou bodech lišily: vydavatelem byl Montalant, ad Ripam P. P. Augustinianorum (prope Pontem S. Michaelis), a datum vydání bylo o dva roky pozdější. Zbytečně bych dodával, že tato *Analecta* žádný rukopis Adsa či Adsona z Melku neobsahovala – jak si každý může ověřit, je to soubor textů krátkých a středně dlouhých, zatímco příběh přeložený Valletem zabírá několik set stran. Konzultoval jsem slavné medievalisty, mezi jinými nezapomenutelného přítele Etienna Gilsona, nebylo však pochyb o tom, že neexistují jiná *Vetera analecta* než ta, která jsem našel v Sainte Geneviève. Návštěva v Abbaye de la Source, jehož zdi se tyčí poblíž Passy, a rozhovor s přítelem Domem Arnem Lahnstedtem mě pak stejnou měrou přesvědčily, že žádný abbé Vallet nikdy žádnou knihu z tiskařských lisů (které tu navíc nikdy nebyly) tohoto opatství nevydal. Je všeobecně známo, jak jsou nedbalí francouzští vědci při uvádění pramenů, jejich údaje jen zřídka bývají věrohodné; tento případ však přesahoval nejhorší

očekávání. Že by se mi dostalo do rukou falzum? Valletovu knihu jsem už zpátky získat nemohl (lépe řečeno neměl jsem odvalu požádat o vrácení osobu, která mi ji vzala). Zůstaly mi jen mé poznámky a ani těm jsem už moc nevěřil.

Při velké tělesné únavě a silném vnitřním napětí se dostávají okamžiky, kdy se nám zjevují osoby, které jsme kdysi znávali (*en me retraçant ces détails, j'en suis à me demander, s'ils sont réels, ou bien si je les ai rêvés*). Jak jsem se později dozvěděl z hezké knížky abbé de Bucqoye, zjevují se i knihy, které dosud nebyly napsány.

Kdyby se nic dalšího nepříhodilo, byl bych se ještě dnes v duchu ptal, odkud se příběh Adsona z Melku vůbec vzal. Jenže když jsem se v roce 1970 v Buenos Aires přehraboval v policích malého antikvariátu na třídě Corrientes nedaleko mnohem známějšího Patia del Tango, nacházejícího se na těžce široké ulici, ocitla se mi v rukou kastilská verze knížky Mila Temesvara *O použití zrcadel při hře zvané šachy*, ze které jsem už citoval (z druhé ruky) ve své knize *Skeptikové a těšitelé*, kde jsem psal o jeho novější knize *Prodávací Apokalypsy*. Jde o překlad dnes už velice vzácného gruzinského originálu (Tbilisi 1934), a tam jsem k svému velkému překvapení našel hojně citáty z Adsonova rukopisu, jenže pramenem už nebyl Vallet ani Mabillon, ale otec Athanasius Kircher (jenže které z jeho děl?). Jeden vědec, jehož jméno bych tu nerad uváděl, mě pak ujistil (údaje uváděl z paměti), že tento známý jezuita nikdy o Adsonovi z Melku nepsal. Jenže dotyčná místa jsem v Temesvarově knize viděl na vlastní oči a příhody, z nichž čerpal, ve všem všudy odpovídaly příhodám v rukopise přeloženém Valletem (především popis labyrintu nepřipouštěl žádné pochybnosti). Ať si o tom napsal cokoli Beniamino Placido,* abbé Vallet existoval a určitě existoval i Adso z Melku.

Došel jsem k závěru, že Adsonovy paměti zcela přirozeně vyplývají z povahy událostí, o nichž vypráví: jsou zahaleny mnoha nejasnými záhadami, osobou autora počínaje a konče polohou opatství, o níž Adso úporně a důsledně mlčí a kterou dohady dovolují klást do oblasti zhruba mezi Pomposou a Conques, pravděpodobně někam na svahy apeninské

* *La Repubblica*, 22. září 1977.

mezi Piemontem, Ligurií a Francií (neboli, řečeno s Dantem, mezi Lericí a Turbií). Co se týče doby, v níž se dotyčné události odehrávají, přivádí nás Adso ve svém vyprávění na konec listopadu roku 1327; není však jasné, kdy je napsal. Vezmeme-li v úvahu, že v roce 1327 byl novic a v době, kdy paměti psal, jednou nohou v hrobě, můžeme říci, že rukopis vznikl v posledních desíti nebo dvaceti letech čtrnáctého století.

Když se nad tím vším zamyslím, neměl jsem vlastně žádný důvod dávat do tisku svou vlastní italskou verzi obskurní novogotické francouzské verze latinsky vydaného díla, které napsal latinsky německý mnich ve XIV. století.

Především, jaký styl jsem měl použít? Pokušení uchýlit se k italským vzorům oné doby jsem musil odmítnout jako ničím neopodstatněné. Adso nepsal italsky, ale latinsky a z celého textu je jasné, že jeho kultura (nebo kultura opatství, která ho tak jasně ovlivňuje) má mnohem starší kořeny. Jde tu zcela jasně o sumu znalostí a stylistických návyků shromážděných po řadu staletí a spatých s pozdně středověkou tradicí latinskou. Adso myslí a píše jako mnich, který dokázal odolat revoluci lidového jazyka, je srostlý s knihami uloženými v knihovně, o níž vypráví, jako muž, který vyrostl na patristických a scholastických textech. Co se jazyka a učených citátů týče, mohl být rukopis (ponecháme-li stranou události XIV. století, které sám Adso zaznamenává s mnoha rozpaky a pokaždé jen z druhé ruky) klidně napsán i ve XII. nebo XIII. století.

Na druhé straně nemůže být pochyb o tom, že Vallet při překládání Adsonovy latiny do své novogotické francouzštiny vnesl do textu řadu licencí, a to nejen stylistických. Tak třeba postavy, které občas rozmlouvají o vlastnostech bylin, čerpají své znalosti zcela určitě z Knihy tajemství připisované Albertu Velikému, která byla během staletí několikrát přepracována. Že ji Adso znal, to je jasné, totiž je však v tom, že cituje celé pasáže, které až doslovně opakují Paracelsovy recepty nebo čerpají z interpolací jednoho vydání Alberta pocházejícího zcela určitě z doby tudorovské.* Jak jsem později zjistil, v době, kdy Vallet přepisoval (?)

* *Liber aggregationis seu liber secretorum Alberti Magni*, Londinium, juxta pontem qui vulgariter dicitur Flete brigge, MccccLxxxv.

PŘEDMLUVA

Adsonův rukopis, obíhala po Paříži vydání jak *Grand*, tak *Petit Alberta* z osmnáctého století, už neodčinitelně znešvařená.* Jak si pak člověk může být jist, že text, z něhož čerpal jak Adso, tak mniši, jejichž rozhovory zaznamenal, neobsahoval mezi glosami, poznámkami a různými vpisy i anotace, jež pak slyly kulturu pozdější?

A konečně, měl jsem zachovat latinské věty, které abbé Vallet nepovažoval za vhodné přeložit, snad proto, aby zachoval atmosféru doby? Nebyly k tomu dost pádné důvody, snad jen asi špatně vyložený pocit, že bych měl zachovat věrnost svému prameni... Nadbytečně jsem odstranil, něco však ponechal. A obávám se, že jsem si počínal jako špatný romanopisec, který když uvádí do textu Francouze, vkládá mu do úst věty jako *parbleu!* nebo *la femme, ah! la femme!*

Mám zkrátka spoustu pochyb. Opravdu nevím, kde se ve mně vzala odvaha uvést zde rukopis Adsona z Melku jako autentický. Řekněme, že to byl akt lásky. Nebo že jsem se chtěl zbavit svých četných dávných obsesí.

Piši, aniž bych si dělal starosti s otázkami aktuálními. V letech, kdy jsem text abbé Valleta objevil, vládlo přesvědčení, že se má psát proto, aby se ovlivnila přítomnost a změnil svět. Od té doby uběhlo už přes deset let a literát (jemuž byla navrácena jeho vysoká důstojnost) může dnes psát jen proto, že ho to těší. Necítím se tedy ničím vázán a příběh Adsona z Melku vyprávím jen pro radost z vyprávění. Čerpám posilu a útěchu z toho, že je mi tak nezměrně vzdálen v čase (dnes, kdy bdění rozumu odehnalo monstra, která zplodil jeho spánek), tak úžasně zbaven vztahu k naší době a tak bezčasově cizí našim nadějím a našim jistotám.

Neboť je to příběh knih, a ne každodenní mizérie a jeho četba nás může přimět, abychom si řekli s Tomášem Kempenským: *In omnibus requiem quaesivi, et nusquam inveni nisi in angulo cum libro.*

5. ledna 1980

* *Les admirables secrets d'Albert le Grand*, A Lyon, Chez les Héritiers Beringos, Fratres, à l'Enseigne d'Agrippa. MDCCCLXXV; *Secrets merveilleux de la Magie Naturelle et Cabalistique du Petit Albert*, A Lyon, *ibid.*, MDCCXXIX.

Prolog

Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha a poslušný mnich by měl za úkol každý den s vytrvalou pokorou opakovat tuto nezměnitelnou událost, jedinou, jejíž pravda je nevýratná. Jenže *videmus nunc per speculum et in aenigmate*, a nežli se nám pravda vyjeví přímo, ukazuje se nám jen v jednotlivých črtách (běda, jak málo čitelných!) omylného světa a my musíme zvolna a namáhavě číst její věrné znaky i tehdy, zdají-li se nám temné a snad i protkané vůlí zcela upřenou ke zlu.

Na konci svého hříšného života, zatímco tu co kmet šedivý jako sám svět čekám, až mě pohltní bezdná propast tichého a pustého božství, už nyní účasten na neměnném jasu myslí andělských a pouze svým těžkým a nemocným tělem poután k této cele milovaného kláštera v Melku, chystám se zanechat na tomto pergamenu svědectví o podivuhodných a strašlivých událostech, jejichž svědkem mi bylo v mládí dáno se stát. Chci zde zopakovat, co jsem viděl a slyšel, aniž bych se v tom pokoušel hledat nějaký záměr, ale spíš abych těm, kdož přijdou po nás (pokud je nepředějde Antikrist), zanechal znaky znaků, aby je zbožně luštili.

Bůh nechť mi ve své milosti dovolí vydat jasné svědectví o událostech, k nimž došlo v opatství (jehož jméno mi velí zmlčet má zbožnost) na konci léta Páně 1327, kdy císař Ludvík Bavor vtrhl do Itálie, aby zde obnovil vážnost Svaté říše římské podle záměrů Nejvyššího a zahanbil ničemného uchvatitele, svatokupce a arcikacíře, který v Avignonu zhanobil svaté jméno apoštolské stolice (mám na mysli hříšnou duši Jakuba z Cahorsu, jehož bezbožní ctili jako papeže Jana XXII.).

Jako důstojník francouzské armády zúčastnil jsem se obléhání Zaragozy. Několik dnů po dobytí města jsem zabloudil na dosti vzdálené předměstí, kde mou pozornost upoutal nevelký výstavný domek, který, jak se mi napřed zdálo, Francouzi dosud nestačili vyrabovat.

Pln zvědavosti přijdu blíž a zaklepám na dveře. Nebyly zamčeny, jak se ukázalo. Lehce do nich strčím a vkročím dovnitř. Volám, hledám – nikde nikdo. Poznal jsem, že nejcennější věci zmizely, na stolech a ve skříních zbyly samé trefky a drobnosti. Ale v koutě na zemi jsem uviděl několik popsaných sešitů. Prolistoval jsem je. Byl to španělsky psaný rukopis. Přestože onen jazyk ovládám tuze mizerně, došlo mi, že jsem našel něco velmi zajímavého: rukopis obsahoval příběhy o kabalistech, loupežnících a strašidlech. Četba neuvěřitelných historek se mi zdála vhodným a prospěšným prostředkem, jak odvádět mysl od svízelné válečné výpravy. V dobré víře, že rukopis pro všechny časy ztratil pravoplatného majitele, vzal jsem jej bez váhání s sebou.

Za nějakou dobu jsme byli přinuceni opustit Zaragozu. Smůla tomu chtěla, že jsem zůstal daleko od hlavních sil armády a byl jsem se svým oddílem zajat nepřítelem. Říkal jsem si, že odbíla má poslední hodinka. V ležení, kam nás odvedli, začali nám Španělé odebírat naše věci. Požádal jsem je, abych si směl ponechat jen to jediné, co přitom pro ně nemohlo mít prázdnou cenu, totiž nalezený rukopis. Zprvu mi dělali všemožné těžkosti, nakonec se šli zeptat kapitána. Ten sešity zběžně prohlédl a osobně mi poděkoval za zachránění díla, které pro něho mělo velký význam. Rukopis totiž popisoval osudy jednoho z jeho předků. Objasnil jsem, jakým způsobem jsem se stal majitelem cenných sešitů. Španěl mě vzal do svého kvartýru, slušně se mnou nakládal a delší čas mě u sebe ponechal. Na mé naléhavé prosby překládal rukopis do francouzštiny a já jsem jeho slova věrně zaznamenával.

Úvod a pozdrav

* * *

V prosinci roku 1945 dva bratři hledající místo, kde by si odpočinuli, našli v jedné jeskyni v oblasti hornoegyptského Hamra Dómu nádobu plnou papyrů. Místo aby uvědomili místní úřady – jak to vyžadoval zákon –, rozhodli se je postupně rozprodat na trhu se starožitnostmi, tak, aby neupoutali pozornost vlády. Matka chlapců v obavě z „negativních energií“ několik čerstvě objevených papyrů spálila.

Rok poté se z důvodů, které historie nezaznamenala, oba bratři nepohodli. Jejich matka to kladla za vinu oněm „negativním energiím“ a odevzdala rukopisy duchovnímu, který jeden z nich prodal Koptskému muzeu v Káhiře. Tam papyry dostaly název, jež nesou dodnes: rukopisy z Nag Hammadí (to podle města ležícího nejbližší jeskyň, kde byly nalezeny). Jeden z odborníků působících v muzeu, historik náboženství Jean Doresse, pochopil význam objevu a poprvé se o něm zmínil v publikaci z roku 1948.

Ostatní papyry se začaly objevovat na černém trhu. Egyptská vláda si zakrátko uvědomila, o jak důležitý nález jde, a pokusila se zabránit tomu, aby rukopisy opustily zemi. Hned po revoluci roku 1952 byla většina materiálu odevzdána Koptskému muzeu v Káhiře a prohlášena za národní kulturní památku. Ztratil se jen jeden rukopis, a ten se objevil

v jistém belgickém antikvariátu. Došlo k neúspěšným pokusům prodat ho v New Yorku a Paříži, až ho posléze v roce 1951 získal Institut Carla Gustava Junga. Po smrti slavného psychoanalytika se papyrus, nyní známý jako Jungův kodex, vrátil do Káhiry, kde je dnes shromážděno asi tisíc stran a zlomků rukopisů z Nag Hammadí.

* * *

Nalezené papyry jsou řeckými překlady textů sepsaných od konce prvního století křesťanského letopočtu do roku 180 po Kristu a tvoří korpus textů známých rovněž jako apokryfní evangelia, poněvadž nejsou součástí Bible, jak ji známe dnes.

A proč jí nejsou?

Kolem roku 170 po Kr. se sešla skupina biskupů, aby rozhodli, které texty budou začleněny do Nového zákona. Řídili se jednoduchým kritériem: zařazeno mělo být vše, co mohlo pomoci potírat tehdejší hereze a věroučné rozkoly. Vybrána byla čtyři evangelia, jež známe dnes, listy apoštolů a vůbec všechno, co svým způsobem, abychom tak řekli, víceméně odpovídalo ústřední ideji toho, co považovali za křesťanství. Zmínku o setkání biskupů a seznam knih uznaných za kanonické najdeme v Muratorihó kánonu. Ostatní knihy, jako třeba texty nalezené u Nag Hammadí, nebyly zařazeny proto, že je napsaly ženy (například evangelium Marie Magdaleny), nebo proto, že ukazovaly Ježíše, který si byl vědom svého božského poslání, a jehož umírání proto bylo méně mučivé a bolestivé.

Roku 1974 anglický archeolog jménem sir Walter Wilkinson objevil poblíž Nag Hammadí další rukopis, tentokrát psaný třemi jazyky: arabsky, hebrejsky a latinsky. Protože znal zásady, podle nichž byly nálezy v té oblasti chráněny, zaslal nalezený text Oddělení starověkých památek Egyptského muzea v Káhiře. Krátce nato přišla odpověď: tento dokument se ve světě vyskytoval přinejmenším ve sto pětapadesáti exemplářích (tři z nich patřily muzeu) a prakticky všechny byly stejné. Testy provedené izotopem uhlíku ¹⁴C (sloužící k určování stáří organických materiálů) ukázaly, že dokument pochází z doby poměrně nedávné – byl napsán snad v roce 1307 křesťanského letopočtu. Nebylo těžké zjistit, že vznikl ve městě Akkon, nacházejícím se mimo území Egypta. Nic tedy nebránilo jeho vyvezení ze země a sir Wilkinson získal od egyptské vlády písemné povolení (Č. j. 1901/317/IFP-75 ze dne 23. listopadu 1974) vzít jej s sebou do Anglie.

* * *

O Vánocích roku 1982 jsem se ve Velké Británii ve velšském Porthmadogu seznámil se synem sira Waltera Wilkinsona. Vzpomínám si, že se mi tehdy zmínil o dokumentu, který jeho otec našel, ale žádný z nás celé záležitosti nepřikládal valný význam. Po léta jsme udržovali vřelé styky a mně se naskytla příležitost setkat se s ním ještě alespoň dvakrát, když jsem navštívil jeho zemi, abych čtenářům představil své knihy.

Třicátého listopadu 2011 jsem obdržel kopii textu, o němž se zmínil při našem prvním setkání, a ten zde nyní přepíši.

Vydavatelova předmluva

Tato kniha obsahuje zápisky, jež zanechal muž, kterému jsme přezdívali „stepní vlk“, jak i on sám sebe často nazýval. Je-li jeho rukopisu zapotřebí úvodního slova, to ponechme stranou; já se buď jak buď cítím povinen připojit k zápiskům stepního vlka několik stránek navíc, kde se pokouším zaznamenat své vzpomínky na něho. Vím toho o něm jen poskrovnu, a zejména mi zůstala neznáma celá jeho minulost i původ. Přesto na mne jeho osobnost zapůsobila silným, a jak navzdory všemu musím prohlásit, sympatickým dojmem.

Stepní vlk byl muž kolem padesátky, který před několika lety přišel jednoho dne do domu mé tety a hledal podnájem v zařízeném pokoji. Najal si nahoře v podkroví mansardu s přílehlou malou ložnicí, za několik dní přibyl znovu s dvěma kufry a velikou bednou s knihami a bydlil u nás devět nebo deset měsíců. Vedl život tichý a pro sebe, a kdyby sousední poloha našich ložnic nebyla občas vedla k náhodným setkáním na schodech a na chodbě, byli bychom se asi vůbec neseznámili, neboť družný ten muž nebyl, naopak, jeho samotářství bylo tak velké, jak jsem to ještě u nikoho nepozoroval, byl to opravdu, jak si sám občas říkal, stepní vlk, cizí, divoký a také plachý, dokonce velmi plachý tvor z jiného světa, než je můj.

Co se tedy týká Hallerových zápisků, těchto podivuhodných, zčásti chorobných, zčásti krásných a duchaplných fantazií, musím prohlásit, že bych ty stránky, kdyby se mi byly náhodně dostaly do rukou a jejich pisatel mi nebyl znám, najisto rozhořčeně odhodil. Ale známost s Hallerem mi umožnila, abych jim částečně porozuměl, dokonce s nimi souhlasil. Byl bych na pochybách, zda o nich mám podat zprávu i ostatním lidem, kdybych v nich spatřoval pouhé patologické fantazie jednoho ubohého pomatence. Vidím v nich však něco víc, dokument doby, vždyť Hallerova duševní choroba je — a to dnes vím — ne vrtoch nějakého jednotlivce, nýbrž nemoc samotné doby, neuróza generace, k níž Haller přísluší, neuróza, která zřejmě nikterak nepostihuje jen slabá a méněcenná individua, nýbrž právě ta nejsilnější, nejduchovější, nejnadanější.

Tyto zápisky — ať už v jejich základu tkví z reálného života kolik chce — jsou pokusem překonat tuto velkou nemoc doby nikoli obcházením a přikrašlováním, nýbrž tím, že nemoc sama je učiněna předmětem líčení. Znamenají doslova cestu peklem, hned úzkostnou, hned zas odvážnou cestu chaosem ztemnělého duševního světa, uskutečňovanou s vůlí prodrat se tím peklem, nastavit chaosu čelo a protřpět všechno zlo až do konce.

K tomuto pochopení mně poskytl klíč jeden Hallerův výrok. Když jsme jednou hovořili o takzvaných ukrutnostech středověku, řekl mi: „Ve skutečnosti to žádné ukrutnosti nejsou. Středověký člověk by si celý styl našeho dnešního života hnusil ještě daleko víc než jen jako ukrutný, příšerný a barbarský. Každá doba, každá kultura, každý mrav a tradice má svůj styl, má svou sobě vlastní jemnost i drsnost, krásu i ukrutnost, a pokládá určité utrpení za samozřejmé a trpělivě snáší určité zlořády. Skutečným utrpením, skutečným peklem se lidský život stává až tehdy, kdy se navzájem přetínají dvě doby, dvě kultury a náboženství. Antický člověk, který by byl musil žít ve středověku, by žalostně zašel, tak jako by musil zajít divoch uprostřed naší civilizace. Existují období, kdy se celá jedna generace natolik ocitne mezi dvěma epochami, dvěma životními slohy, že pozbude veškeré samozřejmosti, veškerého mravu, všeho bezpečí a nevinnosti. Přirozeně ne každý to pocítuje stejně silně. Taková povaha jako Nietzsche musila protřpět dnešní bídu o celou generaci dříve — co musil zakusit osamocen a nepochopen on sám, to dnes zakoušejí tisíce.“

Na tato slova musím při četbě zápisků často myslet. Haller patří k těm, kteří se octli mezi dvěma dobami, kteří se dostali mimo veškeré bezpečí a nevinnost, k těm, jejichž osudem je prožívat všechnu spornost lidského života velmi intenzívně jako osobní utrpení a peklo.

Domnívám se, že v tom tkví smysl, který jeho zápisky pro nás mohou mít, a proto jsem se rozhodl podat o nich zprávu. Ostatně je nechci brát v ochranu ani je odsuzovat, to nechť každý čtenář učiní sám podle svého svědomí.

Záludná otázka, prostě chyták: Kde se v Moskvě nachází ulice Itzamny?

Zdravý rozum napovídá, že v takovém městě nemají co pohledávat ulice, bulváry ani náměstí, pojmenované na počest mayských bohů. Já jsem však držel v ruce lístek s adresou *Ulice Itzamny 23* a byl jsem tam očekáván. Na tom, jak rychle dokážu tu ulici najít, záviselo něco mnohem důležitějšího než jen můj osud.

Bylo by pošetilé si myslet, že na mapách a v autoatlasech Moskvy jsou označeny všechny existující uličky a domy; utajených míst tu existuje víc než dost. Avšak naděje, že objevím ulici nejstaršího boha mayského panteonu, mě neopouštěla, a tak jsem se dál plazil s lupou po obrovské topografické mapě města.

Stačilo prostě tu zakázku odmítnout a klidně dál překládat firemní stanovy, návody na použití domácích spotřebičů, smlouvy na dodávku dřeva, jednoduše to, čím jsem si vždy vydělával na živobytí. Kromě toho španělština nikdy nepatřila k mým největším přednostem. Ten den mi však nezbývalo nic jiného; když jsem položil na tmavohnědý leštěný stůl tenké desky přetažené gumičkou, které obsahovaly přeložené smlouvy, pracovník překladatelské kanceláře mi vyplatil honorář a bezmocně rozhodil rukama.

„To je zatím vše, víc toho nepřišlo. Zkuste zajít po víkendy...“ otočil se k počítači, kde na něho trpělivě čekal pasiáns, tak oblíbený mezi všemi kancelářskými krysami.

Znám toho chlapíka už tři roky – od samého začátku, když nastoupil do téhle překladatelské agentury. Dosud jsem se ani jednou neodvážil naléhat, když mi právě tak laxe a lhostejně jako teď dával na vědomí, že přinejmenším týden zůstanu na suchu. Tentokrát se však ve mně něco pohnulo a jen tak jsem se nedal: „Opravdu nic nemáte? Co kdybyste se ještě podíval? Pochopte, právě mi přišel tučný účet a neumím si dost dobře představit, jak ho uhradím.“

Odrhl oči od monitoru a bylo na něm vidět, že ho moje houževnatost udivila. Promnul si nízké čelo a pochybovačně se zeptal: „No a ze španělštiny nepřekládáte?“

Doma mi na stole skutečně ležel účet, jehož čtyřmístná výsledná částka mě donutila zariskovat. Tři roky španělštiny na univerzitě, kterou jsem absolvoval před patnácti lety... Ohromné posluchárny se zamlženými okny, křídlový prach stoupající z poškrábané tabule a nutící ke kašli, nepoužitelné archaické učebnice vysvětlující Cervantesův jazyk na příkladech kontaktů sovětských občanů Ivanova a Petrova se seňory Sanchezem a Rodriguezem. *Me gustas tú*. To bylo tak celkem vše. Ale co, slovník doma mám...

„Překládám,“ zalhal jsem nesměle. „Nedávno jsem začal.“

Znovu na mě vrhl podezřívavý pohled, ale nakonec se přece jen zvedl, odšoural se do sousední místnosti, kde byly uloženy dokumenty, a vrátil se s těžkými koženými deskami s částečně setřeným zlatým monogramem v rohu. Takový obal na spisy jsem ještě neviděl.

„Tak tady to máte,“ uctivě přede mnou položil zakázku na stůl. „Náš *Španěl* bůhvíproč zdržuje první část překladu; tady už přinesli druhou. Obávám se, že jestli to zmeškáme, přijdeme o klienta, takže to rozhodně nezdržujte.“

„A o co vlastně jde?“ Opatrně jsem vzal desky do rukou a potěškal je.

„Nějaké listiny... Řekl bych, že pocházejí z archivu. Nijak zevrubně jsem si je neprohlížel, protože beztak nevím kam dřív skočit.“ Při těch slovech letmo pohlédl na monitor, kde na něho čekal soubor hracích karet a stále tikal nemilosrdný měřič času.

Za zakázku se platil třikrát vyšší honorář než obvykle, takže jsem se s ní snažil co nejrychleji vytrátit, než si to pracovník agentury stačí rozmyslet. Desky měly tak vznešený aristokratický vzhled, že mě ani nenapadlo, abych je uklízel do své rozedrané aktovky; kdoví proč jsem si vzpomněl na příběh věčně hladového Tima Tolara, který se pozvracel, když poprvé ochutnal drahý šlehačkový dort.

Stačil jediný pohled na listy a bylo jasné, že byly vyjmuty z knihy – nikoli vytrženy, nýbrž pečlivě odděleny; řezy na okrajích prozrazovaly chirurgickou přesnost; člověk si snadno představil ruku v gumové rukavici přejíždějící skalpelem po starobylém archivním svazku rozloženém na operačním stole. Na takové pietě mi nepřípadalo nic divného – kniha, ze které někdo bůhvíproč vyjmul jednotlivé listy, byla nepochybně opravdovým pokladem. Stránky byly odhadem staré nejméně dvě staletí. Pevný papír, kterému zub času sice přidal místy barevný odstín písku, ale který ještě ani zdaleka nezačal tlít, byl pokrytý nerovnými řádkami gotického písma – zřejmě natištěného, i když některá písmena se lišila od jiných.

Stránky nebyly číslované, ale na horní bylo uvedeno: **Capítulo II**. První kapitulu měl nejspíš překladatel, který začal pracovat přede mnou, ale opozdil se s vrácením. Příčina takového opoždění byla jasná – stačilo, abych text jenom zběžně prolistoval a i já jsem zapochoyboval, jestli dokážu odevzdat překlad ve stanoveném termínu. Několik hodin bylo zapotřebí na to, abych si zvykl na starobylé písmo a začel se do prvního odstavce nepoddajného, stářím okoralého textu.

Pochopit smysl deseti prvních řádek nebylo nic jednoduchého. Nejméně pětina slov ve slovníku nebyla, a bez jeho pomoci jsem znal asi tak dvě až tři z každé věty. Navíc každý nový odstavec bezpodmínečně začínal slovem „*Že*“. Každou chvíli jsem narazil na bizarní nažloutlé skvrny, které za dlouhá staletí pokryly listy knihy; přesto jsem pečlivě vypisoval všechna nalezená slova na papír. Některá jsem pak musel zaměnit, protože první z navrhovaných překladů nebyl správný – a odpovídající význam byl obvykle doplněn poznámkou „*arch*“.

Hned od prvního odstavce bylo jasné – a tato hypotéza se potvrdila i později, když jsem začal pronikat do příběhu vyprávěného neznámým autorem –, že text je ve skutečnosti kronika nějaké expedice do deštného pralesa Yucatanu, kterou podnikl nepočtený španělský oddíl. Na dalších stránkách se vyskytla data; popisované události se odehrály téměř před pěti staletími. Polovina šestnáctého století... Vzpomněl jsem si, že v té době conquistadoři dobyli Jižní Ameriku.

Text v té podobě, v jaké ho uvádím zde i dále, je pochopitelně výsledkem pečlivé kultivace a několika redakčních zásahů. To, k čemu jsem dospěl na začátku, bylo příliš syrové a nesrozumitelné; kdybych se rozhodl předložit to jiným lidem, nutně bych riskoval výsměch.

Anotace knihy

Dmitrij Alexejevič, pětaticetiletý překladatel na volné noze, přijímá krátce před Vánoce kvůli nedostatku jiných zakázek překlad ze španělštiny. Jde o historickou zprávu z roku 1562 o dobrodružné výpravě do yucatanské džungle.

Dílo se dochovalo pouze ve fragmentech, ale Dmitrije přesto fascinuje neodolatelné napětí, které autor umně stupňuje, a neštěstí spočívající na expedici od samého počátku. Čím déle překládá, tím dramatičtější se mění jeho vlastní, dosud velmi jednotvárný život: Pronásledují ho podivuhodné noční můry, slyší bizarní zvuky a na svých dveřích nachází strašlivá poselství. Má obavy, že začíná bláznit...

Když pak kolem něj začnou děsivým způsobem umírat i jeho známí, Dmitrij vytuší, že ho kdosi využívá jako šachovou figurku v apokalyptické partii. Nebe nad Moskvou se zatahuje, zdá se, že nastává konec světa...

HISTORICKÉ POZNÁMKY K PŘÍBĚHU SLUŽEBNICE

Částečný přepis jednání Dvanáctého symposia badatelů v oboru dějin Gileádu, pořádaného v rámci Konference Mezinárodní historické společnosti dne 25. června 2195 na Univerzitě Denay v Nunavitu

Předsedající: profesorka Maryam Srpek Měsíce, katedra antropologie bělošského etnika, Univerzita Denay, Nunavit

Hlavní řečník: profesor James Darcy Pieixoto, ředitel Archivu dvacátého a jednadvacátého století, Cambridgeská univerzita, Anglie

SRPEK MĚSÍCE:

Jsem ráda, že vás zde dnes můžu všechny přivítat, a těší mě, že jste se na přednášku profesora Pieixota dostavili v tak hojném počtu. Bude to jistě velmi zajímavý a hodnotný příspěvek. V Asociaci pro výzkum Gileádu se domníváme, že toto období si zaslouží větší pozornost, jelikož ve svém důsledku změnilo mapu světa, zejména na naší polokouli.

PIEIXOTO:

Děkuji vám. Jak předeslala naše půvabná paní předsedající, nemáme zmeškat oběd, a já souhlasím, rozvláčná přednáška na lačný žaludek by byla jistě nestravitelná. (*Smích.*)

Ale teď vážně. Jak napovídá název mého kratičkého příspěvku, chtěl bych se dnes zabývat problémy spojenými s takzvaným rukopisem, který je dnes již všeobecně znám pod jménem *Příběh služebnice*. Říkám „takzvaným“, neboť to, co máme před sebou, není původní podoba díla. Když bylo objeveno, přísně vzato to vůbec nebyl rukopis a nebyl nijak označen. S názvem „Příběh služebnice“ přišel profesor Wade, zčásti na počest velkého Geoffreyho Chaucera – ale ti z vás, kdo znají profesora Wadea neformálně tak jako já, budou jistě souhlasit, když řeknu, že každá slovní hříčka je záměrná a že narážka na lechtivou atmosféru *Povídek canterburských* vystihuje takřkajíc jádro pudla společnosti, o které naše saga pojednává. (*Smích, potlesk.*)

Předmět našeho zájmu – nechce se mi používat výraz *dokument* – byl nalezen v oblasti někdejšího města Bangor na území, které se před nástupem gileádského režimu nazývalo stát Maine. Víme, že toto město bylo významnou přestupní stanicí na trase, kterou naše autorka nazývá „Únikovou cestou pro ženy“. Z tohoto důvodu mu naše asociace věnovala už od samého začátku velkou pozornost.

Dolichný předmět v původní podobě tvořila kovová krabice z výstroje americké armády pocházející přibližně z roku 1955. Tato skutečnost by sama o sobě nemusela mít zvláštní význam, neboť víme, že tyto krabice se často v rámci „přebytečné výstroje“ odprodávaly, a byly tudíž nepochybně běžně dostupné. V této krabici zalepené páskou, kterou se kdysi lepily poštovní balíky, bylo zhruba třicet magnetofonových kazet, jaké se používaly přibližně do osmdesátých až devadesátých let dvacátého století, než je plně nahradily kompaktní disky.

Připomínám, že to nebyl první objev tohoto druhu. Jistě jste slyšeli např. o „Pamětech A. B.“, nalezených v jedné garáži na předměstí Seattlu, a o „Deníku P.“, který byl náhodou vykopán při hloubení základů nového domu nedaleko míst, kde stávalo město Syracuse ve státě New York.

Já i profesor Wade jsme byli tímto novým objevem nadšeni. Naštěstí se nám už před pár lety podařilo s pomocí jednoho vynikajícího specialisty na zastaralé technologie rekonstruovat zařízení na přehrávání takovýchto pásků a okamžitě jsme se pustili do pečlivé transkripce.

Celý nález tvořilo úhrnem asi třicet kazet, na nichž se v různém poměru střídala hudba a mluvené slovo. Obecně lze konstatovat, že na každé kazetě jsou na začátku dvě nebo tři písně, nepochybně jako kamufláž, načež se hudba přeruší a začne vyprávění. Promlouvající ženský hlas podle našich expertů na hlasovou identitu patří ve všech případech jedné a téže osobě. Kazety byly označeny autentickými dobovými názvy, pocházejícími pochopitelně z období před začátkem raného Gileádu, neboť s nástupem režimu byla veškerá světská hudba zakázána. V souboru se vyskytovaly například čtyři kazety s názvem „Elvis Presley: Zlatá éra“, tři „Litevské lidové písně“, trojice označená „Divokej George to vzdává“, dvakrát „Mantovaniho romantické smyčce“, jakož i několik dalších titulů objevujících se pouze jednotlivě: k mým nejoblíbenějším patří „Twisted Sister v Carnegie Hall“.

Obaly byly tedy sice autentické, ale ne vždy odpovídaly kazetám s danými písněmi. Kromě toho nebyly kazety seřazeny v žádném konkrétním pořadí, ale volně rozházeny na dně krabice, nebyly dokonce ani očíslovány. Proto jsme s profesorem Wadem museli seřadit mluvené pasáže do posloupnosti, v jaké byly podle našeho názoru vysloveny; jak jsem však už při jiných příležitostech uvedl, veškeré tyto úpravy jsou věcí dohadů a je třeba chápat je jako pořadí přibližné, dokud je další výzkumy nepotvrdí.

Mysterium Tremendum

Anotace

Český thriller světové třídy. Nový objev českého undergroundu 70. let!

Příběh se odehrává v 70. letech v Beskydech. Mladý výtvarník způsobí autonehodu, která ničivě dopadá na obyvatele vesnice i umělcovu psychiku. Román zaujme fanoušky filmů Davida Lynche a románů Stephena Kinga. Z české tradice navazuje na Ladislava Klímu či Gustava Meyrinka. Zjevná inspirace vychází i z textů kapely The Plastic People of the Universe.

Román, který svým zpracováním nemá obdoby. Absolutní odhalení nejtemnějších koutů lidské duše. Inspirace a posedlost Tizianovým obrazem Apollón a Marsyás. Neuvěřitelný přerod muže v bytost posedlou svým dílem. Emoční zážitek z tajemství zvaného mysterium tremendum. Rázný a hrůzný počín životem zkoušeného muže.

Rainer, Sebastian (1940-1973) strávil život v Horní Bečvě na Valašsku.

Před svou záhadnou smrtí si ze zad a boků odřezal kusy kůže, aby do nich svázal svůj jediný román.

Unikátní kniha byla nedávno objevena v jeho pozůstalosti a dnes je v soukromém vlastnictví českého sběratele. Mysteriózní a existenciální příběh nadchl majitele natolik, že se ho rozhodl vydat. Díky tomu se můžeme seznámit s literárním počinem, který právem řadíme k literárním vrcholům českého undergroundu.

ÚVODNÍ POZNÁMKY
K DRUHÉMU, REKONSTRUOVANÉMU
A DOPLNĚNÉMU VYDÁNÍ

Autor tohoto vydání ubezpečuje čtenáře, že po přečtení knihy nebudou muset zemřít, jako tomu bylo v případě jejich předchůdců, uživatelů Chazarského slovníku vydaného poprvé roku 1691. K zmíněnému prvnímu vydání je zapotřebí podat některá vysvětlení; aby to však netrvalo příliš dlouho, navrhuje lexikograf čtenářům následující úmluvu. On usedne k sepsání svých poznámek před večerí a čtenář si je přečte po obědě. Hlad tak příměje spisovatele ke stručnosti a systému čtenáři bude délka úvodu připadat snesitelná.

1. Z HISTORIE CHAZARSKÉHO SLOVNÍKU

Událost zpracovaná v tomto slovníku se odehrála zhruba v 8. nebo 9. století našeho letopočtu (pokud nebylo podobných událostí více) a v odborné literatuře figuruje zpravidla pod názvem „chazarská polemika“. Chazaři byli nezávislý, mocný kmen, válečnický a kočovný národ, který hnán jakýmsi zhoubícím tichem přišel neznámo kdy z Východu a v době mezi 7.—10. stoletím obýval pevninu mezi dvěma moři — Kaspickým a Černým.* Je známo, že větry, které Chazary přiválly, byly větry-samci, co nikdy nepřinášejí déšť, ale za to na nich roste tráva, kterou nosí oblohou jako plinovou. V jednom pozdním slovanském mytologickém prameni se objevuje zmínka o Kozím moři, což by se dalo vykládat i tak, že se nějaké moře jmenovalo Chazarské, protože Slované říkali Chazarům Kozáři. Ví se i to, že Chazarové založili mezi dvěma moři mocnou říši a že vyznávali nám dnes neznámé náboženství. Chazarské ženy dostávaly po smrti mužů padlých v boji polštář na schránění slz, jež budou prolévat za válečníky. Na historickou scénu vstoupili Chazaři svými válkami s Araby a spojenectvím, které roku 627 uzavřeli s byzantským císařem Herakleiem, ale jejich původ zůstal neznámý; stejně tak vymizely i veškeré stopy, které by mohly poskytnout vodítko, pod jakým jménem a národem by se dnes měli hledat. Zůstal po nich jeden hřbitov u Dunaje, o němž se neví, je-li skutečně chazarský, a hromádka klíčů majících místo očka stříbrný nebo zlatý trojhranný perper, což bylo pro Daubmanna důkazem, že je odlévali Chazaři. Z jevů dějin zmizeli Chazarové zároveň se svým státem po události, o níž se tu bude nejvíce mluvit, tedy poté, co byli obráceni ze své původní a nám neznámé víry na jedno (neví se ovšem, které) ze tří tehdy i dnes existujících náboženství: hebrejské, islámské nebo křesťanské. Záhy po obrácení totiž došlo k rozpadu chazarské říše.

V 17. století došlo k náhlému oživení zájmu o chazarské záležitosti; nepřehledný materiál dosavadních chazarských studií byl systematicky utříděn a roku 1691 v Borussii (Prusku) vydán. Bedlivému zkoumání byly podrobeny exempláře trojhranných mincí, jména na starých prstenech, ozdobné malby na solných džbánech, diplomatická korespondence, portréty spisovatelů, z nichž byly vyčteny všechny tituly knih zakreslených v pozadí, hlášení udavačů, testamenty, hlasy černomořských papoušků, o nichž se soudilo, že mluví zaniklým chazarským jazykem, kreslené výjevy z hudebních produkcí (ze kterých byly dešifrovány záznamy na notových sešitech) a dokonce jedna tetovaná lidská kůže, nepočítaje v to archivní materiály byzantského, hebrejského a arabského původu.

Ať už je tomu jakkoli, faktem zůstává, že tiskař jednoho polského slovníku Ioannes Daubmannus (anebo nějaký nástupce pod jeho jménem) vydal uvedeného roku 1691 svod pramenů o chazarské otázce, a to v jediné podobě schopné obsáhnout všechno to různorodé čtení, které ti, co nosí pero v náušnici a z úst si dělají kalamař, shromažďovali a ztráceli po staletí. Dílo vyšlo jako slovník o Chazarech pod názvem *Lexicon Cosri*. Podle jedné (křesťanské) verze knihu nadiktoval vydavateli z hlavy jistý mnich jménem Theoktist Nikoljský, který se k látce o Chazarech dostal na rakousko-tureckých bojištích a naučil se ji nazpaměť. Byl to materiál různého původu, a tak i Daubmannovo vydání uhlídalo svět rozděleno do tří slovníků: do samostatného glosáře islámských pramenů o chazarské otázce, do alfabetaře látky čerpané z hebrejských spisů a tradice a do abecedáře zpracovávajícího týž okruh problémů na podkladě křesťanských zpráv. Toto první vydání slovníku slovníků o chazarské říši mělo však prazvláštní osud.

Jeden z pěti set exemplářů výtiskl Daubmannus jedovatou tiskařskou barvou a k takto otrávenému výtisku uzamčenému na zlatý zámeček byl připojen kontrolní výtisk se zámečkem stříbrným. Roku 1692 zničila inkvizice všechny exempláře Daubmannova vydání; v oběhu byly ponechány jen zmíněný jedovatý výtisk, který unikl pozornosti cenzury, a pomocný výtisk se stříbrným zámečkem, který jej doprovázel. Tím byli vydání jistě smrti všichni nepokorní a bezvěrci, kteří se odvážili zakázat slovník čist. Kdokoliv knihu otevřel, vbrzku znehybněl, nabodnut na vlastní srdce jako na jehlicí. Každý čtenář umíral po devíti stránkách, při slovech *Verbum caro factum est* (Slovo se stalo tělem), přičemž kontrolní výtisk pomáhal rozpoznat, kdy se blíží smrt, byl-li čten souběžně s jedovatým. Stálo v něm následující upozornění: „Když se probudíte a nic vás nebolí, vezte, že už nejste mezi živými.“

Vydavatel čtenáři

Spisovatel těchto cest, pan Lemuel Gulliver, je můj dávný a důvěrný přítel; jsme po matce také vzdálení příbuzní. Asi před třemi lety se panu Gulliverovi omrzel sluk zvědavců, kteří se za ním táhli do Redriffu, a zakoupil u Newarku v Nottinghamshiru, svém rodném kraji, kus pozemku s příhodným domem. Žije tam sice v ústraní, ale těší se vážnosti u svých sousedů.

Pan Gulliver se narodil v Nottinghamshiru, kde žil jeho otec, ale jak jsem od něho slyšel, jeho rodina pocházela z Oxfordshiru; na doklad toho uvádím, že jsem v tom hrabství zhlédl na hřbitově v Banbury několik náhrobků a pomníků rodiny Gulliverových.

Než odešel z Redriffu, svěřil mým rukám do opatrování tyto listy a svolil, abych s nimi naložil, jak uznám za vhodné. Třikrát jsem je bedlivě prošel; sloh je velmi jednoduchý a prostý; a vadí mi jen to, že je spisovatel po způsobu cestovatelů poněkud příliš rozvláčný. Na celém díle je patrna pravdivost; spisovatel vsutku tak slynul svou pravdomluvností, že se tím stal mezi redriffskými sousedy přísloučným, a když někdo něco tvrdil, uváděl, že je to pravda, jako by to řekl pan Gulliver.

Na radu několika vážených lidí, jimž jsem se spisovatelovým svolením tyto listy ukázal, troufám si je teď vydat na světlo s tou nadějí, že budou aspoň na nějakou dobu lepší zábavou pro naše mladé šlechtice nežli sprosté politické a stranické čmáraniny.

Tento svazek by byl aspoň dvojnásobný, kdybych se nebyl osmělil vyškrtnouti nešetné partie, pojednávající o větru a přílivu a také o rozmanitých úchylných magnetické stielky a změnách směru na různých cestách; dále podrobné popisy v námořnickém slohu, jak se řídí loď v bouři; rovněž údaje o zeměpisných délkách a šířkách. Tady bude pan Gulliver, jak se právem domnívám, asi poněkud zklamán: ale já jsem se odhodlal přizpůsobit dílo co nejvíce chápavosti průměrných čtenářů. Jestliže mě však má neobeznalost s námořnickými věcmi svedla k omylům, mohu za ně jenom já sám: a bude-li nějaký cestovatel zvědav na podrobnosti celého díla, jak vyšlo ze spisovatelových rukou, ochotně mu vyhovím.

Další podrobné zprávy o spisovateli najde čtenář na prvních stranách knihy.

Richard Sympon

Dopis kapitána Gullivera příbuznému Symponovi

Doufám, že se s ochotou veřejně přiznáte, když o to budete požádán, jak mocně a často jste na mne doléhal, až jste mě přiměl k tomu, abych vydal velmi rozvláchnou a nepřesnou zprávu o svých cestách; a že jsem Vám nařídil, abyste zjednal mladé pány z obou našich universit, kteří by ji uspořádali a slohově opravili, tak jak to udělal na mou radu můj příbuzný Dampier s knihou zvanou *Cesta kolem světa*. Ale nepamatuji se, že bych Vám byl dal souhlas k tomu, aby se něco vynechalo, natož doplnilo: toho všeho se zde nadobro zříkám; zvláště pak odstavce o Jejím Veličenstvu nebožce královně Anně, nanejvýš zbožné a slavné paměti; vždyť jsem jí ctil a vážil si jí jako nikoho z lidského pokolení.

.....

Dále si stěžuji na vlastní nedostatek soudnosti, že jsem podlehl naléhání a nesprávným důvodům Vaším i několika jiných a že jsem proti svému lepšímu názoru svolil, aby se mé Cesty vydaly. Vzpomeňte si, prosím, na to, jak často jsem Vám připomínal, když jste kladl důraz na pohutku veřejného blaha, že Jahuové jsou živočišný druh, který nelze naprosto napravit poučováním nebo příklady. A ukázalo se, že je to pravda.

.....

Rovněž shledávám, že Váš tiskař byl tak ledabylý, že popletl čas a zmýlil se v datu mých cest a návratů; neudává správně ani rok, ani měsíc, ani den v měsíci: a dovidám se, že od vydání mé knihy je původní rukopis úplně zničen. Nezůstal mi ani opis; poslal jsem Vám však několik oprav, které laškově doplňte, dojde-li někdy k druhému vydání; přesto za ně neručím, ale přechávám svým soudným a nestranným čtenářům, aby si to sami upravili podle libosti.

.....

Troufají si ti ubozí živočichové myslet, že jsem klesl tak hluboko, abych hájil svou pravdomluvnost? Sám jsem Jahu, ale v celé zemi Hvajninimů je známo, že jsem pod vedením a příkladem svého skvělého učitele dokázal za dobu dvou let (přiznávám se však, že s nemalými potížemi) zbavit se toho pekelného zvyku lhat, vykrucovat se, podvádět a mluvit líceměrně, který je tak zakořeněn v samé duši celého mého plemene, zvláště Evropanů.

Uvedl bych při této trapné příležitosti ještě jiné stížnosti; ale přestanu a nebudu už trápit sebe ani Vás. Přiznávám se upřímně, že od posledního návratu některé zkažené rysy mé jahuovské povahy ve mně ožily obcováním s několika lidmi z Vašeho plemene, a zvláště obcováním s rodinou, což je nevyhnutelné; jinak bych se nebyl nikdy podjal tak zpodíleho záměru napravovat jahuovské plemě v našem království: ale ode všech takových blouznivých plánů jsem už navždy upustil.

2. dubna 1727.

Bohumila Grögerová Rukopis

Březen 2006

Kontrola na očním oddělení Vojenské nemocnice

Dg: prakticky slepota oboustranně

■ ■ ■

mlha se choulí
den za dnem týden za týdnem houstne
deru se deru z mlhy ven
nadarmo
obrůstám mlhou ze všech stran
potřebuji knihu a číst
papír tužku a psát
knihy v mlze
papír tužka i ruka v mlze
cívím
jsem v pasti
kam se zadívám
kaše z šedo zelených perliček
svítá – stmívá se – svítá
mlha se choulí
cívím
kamením

topím se v kaši z perliček
pak cosí ve mně poručilo
vstaň a chod!
od okna k oknu
na balkon
zpátky do kuchyně
do koupelny
otevři okno
zavři dveře
chod! pohybuješ se!

■ ■ ■

pane prosím
zastav ten proces

■ ■ ■

když jsem byla malá
hrávali jsme s tatínkem oblíbenou hru
tlačili jsme prstem na víčka
vyprávěli co vidíme
hrady a velehory
sopky vyvrhující lávu
slunce a komety
veletoky
dnes vidím rejdní zářivých kapek
fontány světél
ohňostroje
jak dny jdou
střídá je temný nehybný čtverec
se zaoblenými rohy
dere se do něj kulovitý tvar
nabyl podobu hlavy

zatoužím po horově překladu jesenina –
nebudu v zarudlých keřích se brouzdat –
a spěchám ke knihovně
odsunu sklo
sáhnu po nejbližší knize
blázne!
nic nenajdeš!
nikdy si už sama nepřečteš –
lebedy šlapat a hledat tvých stop

■ ■ ■

mlha – klam či útočiště?
utvoří se a rozplyne
žádná tajemství neskrývá
je to jen tlačení částic hmoty
lze v ní zbloudit a zahynout
mlha nekonejší
dráždí fantazii a zvědavost
nikdy ji nenasytí
celý život jsem si přála pronikat a chápat
pronikala jsem ale nepronikla
chápala ale nepochopila
mlha je mým svědkem
mou výmluvou

■ ■ ■

pečlivě si vybrat knihu
ponořit se do četby
ztrácet se v příběhu
utápět se v básni
hloubit se do úvah
obdivovat styl

číst až do rána
číst až do večera
to všechno bylo a není
není a nebude

pane prosím
zastav ten proces

■ ■ ■

odešly mé dcery
rozloučili se přátelé
jsem na balkoně opět sama
vysoko nade mnou září večernice
slunce zapadá den po dni o chvíli dřív
zápasím s příjemnou únavou
těším se až začnu vychutnávat občasné chvíle
zklidňující samoty
pak sednu ke stolu
vezmu papír
nasadím tužku s tlustým hrotem
s lupou v levičce
začnu psát velkým tiskacím písmem
snad ještě dnes
snad i zítra